

*Koulukielen
sanasto*

Sisältö:

Lukijalle	2
Koulusanasto	3
Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet	13
Perusopetuksen päätöksenteko	14

Lukijalle

Hyvin toimiva kodin ja koulun yhteistyö on keskeinen lasten ja nuorten oppimisen ja kasvun tuki. Vanhemmat, opettajat ja muut ammattikasvattajat tarvitsevat toisiaan. Vanhempien ja koulun yhteistyöllä vaikutetaan lapsen ja nuoren koulumenestykseen, kouluviihtyvyyteen ja koulutuksen arvostamiseen. Yhteistyöllä ratkotaan myös koulunkäyntiin liittyviä ongelmia.

Lapselle on tärkeää, että vanhemmat ovat kiinnostuneita hänen koulunkäynnistään. Vanhempien merkitys lasten koulunkäynnin kannustajana ja tukijana on merkittävä. Koulun ja vanhempien säännöllinen vuoropuhelu edistää lapsen oppimista ja tukee koulutuspolun valintoja.

Suomessa kunnilla on suuri itsemääräämisoikeus toteuttaa ja järjestää koulutuspalvelujaan. On lasten, perheiden ja koko kasvatusjärjestelmän etu, että nämä koulutuspalvelut ovat laadukkaasti ja monipuolisesti järjestetty koko maan alueella.

Vanhemmilla on oikeus vaatia lapselleen hyvää ja laadukasta opetusta ja kasvatusta koulun jokaisena työpäivänä. Keskeisiä hyvän koulutyön kriteereitä ovat ammattitaitoinen ja koulutettu henkilökunta sekä terveellinen ja koulutyötä aktivoiva, monipuolinen oppimisympäristö. Lapsella on oikeus saada tarvittaessa myös oppimisen ja koulunkäynnin tukea ja oppilashuollon palveluita.

Perheiden, opetushallinnon ja koulun vuorovaikutuksen kehittämiseksi Suomen Vanhempainliitto ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ovat yhteistyössä laatineet koulukielen sanaston. Ensimmäisen kerran sanasto tehtiin vuonna 2000 ja tämä on viides päivitetty koulukielen sanasto. Koulukielen sanaston tarkoituksena on avata koululainsäädännön ja opetushallinnon termejä ja niiden merkitystä ja näin osaltaan lisätä perheiden, kunnan, opetushallinnon ja koulun yhteistyötä sekä vanhempien osallisuutta kunnan koulutuspalvelujen kehittämisessä. Toivomme sanaston rohkaisevan kaikkia kasvattajia ja kuntalaisia keskustelemaan ja vaikuttamaan koulussa.

Helsingissä, 18. päivänä kesäkuuta 2012

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Olli Luukkainen
puheenjohtaja

Suomen Vanhempainliitto

Tuomas Kurttila
toiminnanjohtaja

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

PL 20, 00521 Helsinki
Puh. vaihde 020 748 9600
Sähköposti: oaj@oaj.fi
www.oaj.fi

Suomen Vanhempainliitto ry

Mariankatu 28 B 5, 00170 Helsinki
Puh. 044 755 1370
Sähköposti: toimisto@vanhempainliitto.fi
www.vanhempainliitto.fi

Koulusanasto

AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Aamu- ja iltapäivätoiminta on perusopetuslain mukaista, oppituntien ulkopuolella järjestettävää, maksullista kerho- tai muuta vapaa-ajantoimintaa, joka on suunnattu erityisesti peruskoulun 1. ja 2. luokan sekä erityisen tuen päätöksen saaneille oppilaille. Kunnat päättävät toiminnan järjestämisestä, ja lasten osallistuminen siihen on vapaaehtoista. Aamu- ja iltapäivätoiminta tulee järjestää Opetushallituksen laatimien perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti.

AIHEKOKONAISUUDET

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia opetus- ja kasvatustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältävät useisiin oppiaineisiin. Aihekokonaisuuksia käsitellään eri oppiaineiden ja koulun muun toiminnan yhteydessä, esimerkiksi aamunavauksina, teemapäivinä ja projekteina. Aihekokonaisuuksista päätetään perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa ja niiden toteutuksesta päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

ALKUOPETUS

1. ja 2. vuosiluokan opetusta kutsutaan alkuopetukseksi.

ALUEHALLINTOVIRASTO (AVI)

Aluehallintovirastot edistävät oppilaiden oikeusturvaa, neuvovat ja ohjaavat oikeusturvakysymyksissä ja käsittelevät valitukset, oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt sekä kantelut. Virastot arvioivat opetustoimen peruspalveluja ja järjestävät opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutusta. Suomessa toimii kuusi aluehallintovirastoa.

ARVIOINTI

Arviointi antaa tietoa siitä, miten tavoitteet on saavutettu ja miten ne voitaisiin saavuttaa vielä paremmin. Arviointi voi olla valtakunnallista, kunnan tasolla tapahtuvaa tai koulukohtaista koulun toiminnan arviointia tai oppilaan arviointia. Vanhemmat voivat olla mukana koulun toiminnan arvioinnissa sekä oman lapsensa kehityksen arvioinnissa. (ks. myös kohdat oppilaan arviointi ja koulun itsearviointi)

AVUSTAVA HENKILÖSTÖ

Opetus- ja oppilashuoltohenkilöstön lisäksi koulussa toimii avustavaa henkilöstöä, johon kuuluvat mm. koulunkäyntiavustajat. (ks. koulunkäyntiavustaja).

DIDAKTIikka

Didaktiikka tarkoittaa vapaasti suomennettuna oppia opetuksesta. Didaktiikka on opettajakoulutuksen tärkeimpiä oppiaineita: jokaisella oppiaineella on oma didaktiikkansa, joka esittää, kuinka ainetta tulisi opettaa eriklaisille oppijoille.

ERITYINEN TUKE

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu tehostetun tuen tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. (ks. myös tehostettu tuki ja erityisopetus).

ERITYISEN TUEN PIIRISSÄ OPISKELEVIEN OPPILAIDEN OPETUSRYHMIEN KOKO

Erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden ryhmäkoosta säädetään perusopetusasetuksessa. Erityistä tukea saavien oppilaiden opetusryhmissä voi olla kymmenen ja pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä opiskelevien ryhmässä kahdeksan oppilasta. Vaikeimmin kehitysvammaisista muodostetussa ryhmässä voi olla kuusi oppilasta. Jos pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä, oppilasryhmän yhteenlaskettu oppilasmäärä voi olla enintään 20.

ERITYISEN TUEN PÄÄTÖS

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän vanhempia sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys. (ks. myös pedagoginen selvitys ja erityinen tuki)

ERITYISLUOKANOPETTAJA

Erityisluokanopettaja opettaa erityisen tuen päätöksen saaneita oppilaita muun opetuksen yhteydessä tai kokonaan tai osittain erityisluokassa tai muussa soveltuvasa paikassa.

ERITYISOPETTAJA

Erityisopettaja opettaa osa-aikaista tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia oppilaita muun opetuksen ohessa. Erityisopettaja opettaa oppilaita, joilla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään. Opetusta voidaan antaa yksilöopetuksena, muutaman oppilaan ryhmässä tai samanaikaisopetuksena. Erityisopettajasta käytetään myös nimikettä laaja-alainen erityisopettaja. (ks. myös tehostettu tuki ja erityinen tuki)

ERITYISOPETUS

Erityisopetus on perusopetuksen tukimuoto. Erityisopetusta saavalle oppilaalle on tehty erityisen tuen päätös ja hänelle annetaan opetusta henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti (HOJKS). Erityisopetus järjestetään muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla ja siinä voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta. (ks. myös erityisen tuen päätös ja henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma)

ESIOPETUS

Lapsella on oikeus esiopetukseen oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna. Esiopetuksen tavoitteena on vahvistaa lapsen oppimisedellytyksiä. Esiopetuksesta säädetään perusopetuslaissa ja se tulee järjestää Opetushallituksen laatimien esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Kunnalla on lakiin perustuva velvollisuus järjestää esiopetusta ja vanhemmat ratkaisevat lapsen osallistumisen esiopetukseen. Esiopetus on maksutonta.

HENKILÖKOHTAINEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA SUUNNITELMA (HOJKS)

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmassa kuvataan, miten oppilaan opetus ja oppilaan tarvitsema tuki järjestetään. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä. Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. (ks. myös erityinen tuki ja erityistä tukea koskeva päätös).

HUOLTAJA

Huoltaja on lapsen ja nuoren kasvatuksesta vastaava henkilö, tavallisesti lapsen äiti ja/tai isä.

HYVÄN OSAAMISEN KUVAUKSET

Ks. oppilaan hyvän osaamisen kuvaukset

IHMISKÄSITYS

Ihmiskäsitys on kokonaisnäkemys ihmisen olemuksesta, asemasta luonnossa ja yhteiskunnassa, kehitysmahdollisuuksista ja kehitykseen vaikuttavista tekijöistä. Koulun toiminnan taustalla oleva ihmiskäsitys näkyy siinä, miten opetus ja koulun toiminta on järjestetty.

INKLUUSIO

Inklusion perusideana on, että jokaisella lapsella tulee olla mahdollisuus käydä omaa lähikouluun riippumatta siitä, onko hänellä oppimisvaikeuksia tai jokin vamma tai sairaus. Lähikoulu toimii siten koko ikäluokan kouluna. Oppilaita ei luokitella ominaisuuksien tai taipumusten mukaan, vaan heitä kohdellaan tasaveroisesti. Lähikoululle tulee tällöin taata resurssit vastata kaikkien oppilaiden tarpeisiin.

INTEGRAATIO

Integrointi tarkoittaa erityisen tuen päätöksen saaneiden oppilaiden opetusta yleisopetuksen ryhmissä. Integroidulle oppilaalle tulee turvata riittävät tukitoimet yleisopetuksen ryhmässä. Usein integraatiota toteutetaan siten, että oppilas opiskelee joitakin oppiaineita, esimerkiksi taide- ja taitoaineita yleisopetuksen ryhmässä ja muita aineita erityisryhmässä.

JOHTOKUNTA

Kouluissa voi olla toimintaa ohjaava päätöksentekolin, johtokunta. Kunta päättää siitä, onko sen kouluissa johtokunnat ja mitkä ovat niiden tehtävät. Johtokunnissa on yleensä opettajien ja koulun henkilöstön sekä oppilaiden vanhempien edustus. Myös oppilaat voivat olla niissä edustettuina.

JOUSTAVA PERUSOPETUS

Kunta voi järjestää perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien yhteydessä joustavan perusopetuksen toimintaa, jonka tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja ehkäistä syrjäytymistä. Opetus noudattaa yleisopetuksen tavoitteita ja sisältöjä, mutta se järjestetään pienryhmämuotoisesti. Toiminta on tarkoitettu niille 7-9-luokkien oppilaille, joilla on alisuoriutumista ja koulumotivaation puutetta tai uhka syrjäytyä jatkokoulutuksesta tai työelämästä. Oppilas valitaan toimintaan oppilaan tai hänen vanhempiensa tekemän hakemuksen perusteella.

JÄRJESTYSSÄÄNNÖT

Järjestyssäännöt ovat kouluyhteisössä laaditut yhteiset pelisäännöt siitä, miten koulussa toimitaan. Niiden avulla pyritään edistämään koulun järjestystä ja työrauhaa, opiskelun sujumista sekä kouluyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Kaikilla kouluilla pitää perusopetuslain mukaan olla järjestyssäännöt.

KAIKILLE YHTEISET OPPIAINEET

Kaikille oppilaille yhteiset oppiaineet on määritelty perusopetuslaissa. Lisäksi oppilaalla voi olla valinnaisia tai vapaaehtoisia oppiaineita.

KAIKILLE YHTEISET OPPIAINEET

Kaikille oppilaille yhteiset oppiaineet on määritelty perusopetuslaissa. Lisäksi oppilaalla voi olla valinnaisia tai vapaaehtoisia oppiaineita.

KELPOISUUS/KELPOINEN OPETTAJA

Opettajien kelpoisuudesta säädetään kelpoisuusasetuksella. Yleensä kelpoisella opettajalla on ylempi korkeakoulututkinto. Luokanopettajilla pääaine on kasvatustiede, aineenopettajilla opetettava aine. Lisäksi tarvitaan pedagogiset opinnot. Vain kelpoinen opettaja voidaan valita pysyvään työsuhteeseen.

KIELIOHJELMA

Kieliohjelma esittelee koulun tai kunnan kielivalikoiman. Perusopetuksen kielenopetuksen laajuudet on määritelty seuraavasti:

A1 = yhteinen ensimmäinen kieli
(1.-6. luokkien aikana alkava)

A2 = vapaaehtoinen kieli (1.-6. luokkien aikana alkava)

B1 = yhteinen toinen kotimainen kieli tai englanti
(7.-9. luokkien aikana alkava)

B2 = valinnainen kieli (7.-9. luokkien aikana alkava)

KIVA KOULU –OHJELMA

KiVa Koulu on opetusministeriön ja Turun yliopiston kehittämä ohjelma koulukiusaamisen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi. KiVa Koulu -toimenpideohjelmat laaditaan erikseen luokka-asteille 1–3, 4–6 ja 7–9. (ks. koulukiusaaminen)

KODIN JA KOULUN YHTEISTYÖ

Kodin ja koulun yhteistyöllä tarkoitetaan koulun henkilöstön ja oppilaiden vanhempien yhteistä toimintaa oppilaiden terveen ja turvallisen kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Perusopetuslaki velvoittaa kouluja olemaan opetuksessa yhteistyössä kotien kanssa. Opetussuunnitelmassa on määritelty kodin ja koulun yhteistyön periaatteet. Yhteistyötä tehdään sekä yksilö- että yhteisötasolla. Yhteistyö voi olla lapsen oppimiseen ja hyvinvointiin, arviointiin, opetussuunnitelman laatimiseen ja koulun toiminnan kehittämiseen liittyvää. Monessa koulussa toimii vanhempainyhdistys, joka osaltaan edistää kodin ja koulun yhteistyötä.

KOKONAISETOPETUS

Kokonaisopetus tarkoittaa, että koulussa on luovuttu oppiaineista osittain tai kokonaan. Tällöin oppilaat opiskelevat teemoja ja aihekokonaisuuksia eripituisina työskentelyjaksoina.

KOULUHYVINVOINTI

Kouluhyvinvoinnilla viitataan oppilaiden ja koulun henkilökunnan kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin koulu yhteisössä. Kouluhyvinvointia voidaan jäsentää tarkastelemalla koulua fyysisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja pedagogisena ympäristönä. Tällöin keskeisiksi kysymyksiksi nousevat mm. koulutilojen ja -ympäristön terveellisyyteen, turvallisuuteen ja viihtyisyyteen, ryhmäkokoihin, opetuksen järjestelyihin, johtamiseen, oppilashuoltoon, oppilaiden osallisuuden sekä kodin ja koulun yhteistyöhön liittyvät asiat.

KOULUKIUSAAMINEN

Koulukiusaaminen on yhden ja saman oppilaan tahallista ja toistuvaa sanallista, fyysistä tai epäsuoraa vahingoittamista. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia, ja kiusattu on kiusaajiiinsa nähden jollain tavoin puolustuskyvytön tai heikommassa asemassa. Perusopetuslaki velvoittaa opetuksen järjestäjän laatimaan opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Tämä suunnitelma on osa oppilashuollon suunnitelmaa. Lisäksi opetuksen järjestäjän tulee toimeenpanna suunnitelma sekä valvoa sen noudattamista ja toteutumista.

KOULUKULJETUS

Jos perusopetusta tai lisäopetusta saavan oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pitempi, hänellä on oikeus maksuttomaan kuljetukseen. Jos esiopetusta saavan oppilaan matka kotoa esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen on viittä kilometriä pitempi, hänellä on vastavasti oikeus maksuttomaan kuljetukseen kotoa suoraan esiopetukseen tai päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta kotiin tai päivähoitoon. Perusopetusta, lisäopetusta tai esiopetusta saavalla oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen myös silloin, jos matka oppilaan

ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Maksuttoman kuljetuksen vaihtoehtona on oppilaan kuljettamista tai saattamista varten myönnettävä riittävä avustus. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan koulukuljetuksesta on kuvaus oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

KOULUKURAATTORI

Koulukuraattori on koulun sosiaalityön asiantuntija. Hänen tehtävänä on edistää yksittäisen oppilaan, oppilasryhmän ja koulu yhteisön sosiaalista hyvinvointia ja vuorovaikutusta sekä tukea oppilaiden koulunkäyntiä erityisesti ongelmatilanteissa.

KOULUN ITSEARVIONTI

Kunnat ja muut opetuksen järjestäjät arvioivat oman toimintansa laatua ja edellyttävät, että myös koulut arvioivat omaa toimintaansa. Arviointitavat vaihtelevat kunnittain ja kouluittain. Vanhemmat voivat osallistua koulun itsearviointiin.

KOULUN KERHOTOIMINTA

Koulun kerhotoiminnalla tarkoitetaan koulun järjestämiä, oppilaalle vapaaehtoisia kerhoja, jotka ovat oppituntien ulkopuolella. Kerhoja koskeva suunnitelma sisällytetään koulun vuotuisen työsuunnitelmaan.

KOULUNKÄYNTIAVUSTAJA

Koulunkäyntiavustaja on oppilaiden ja opettajan apuna koulussa toimiva henkilö. Koulunkäyntiavustaja voi olla koulu- tai luokkakohtainen. Erityistä tukea tarvitsevalle oppilaalle voi olla luokassa henkilökohtainen avustaja. Erityistä tukea tarvitsevan oppilaan saamasta avustajan tuesta on kuvaus oppilaan oppimissuunnitelmassa tai HOJKSissa.

KOULUN TOIMINTAKULTTUURI

Koulun toimintakulttuurilla tarkoitetaan koulun omaa tapaa toimia ja koulun käytännön tulkintaa koulun kasvatus- ja opetustehtävästä. Siihen kuuluvat kaikki koulun viralliset ja epäviralliset säännöt ja toiminta- ja käyttäytymistavat sekä toimintaa ohjaavat arvot, periaatteet ja kriteerit.

KOULUPSYKOLOGI

Koulupsykologi edustaa psykologista asiantuntemusta koulu yhteisössä. Työn tavoitteena on edistää lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia, kasvua ja kehitystä, vuorovaikutusta sekä oppimista.

KOULURUOKAILU

Opetukseen osallistuvalla oppilaalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Kouluruokailun yhteydessä toteutetaan myös terveyteen ja hyvään käytökseen liittyviä kasvatuksellisia tavoitteita.

KOULUTERVEYDENHUOLTO

Kouluterveydenhuolto on koulu yhteisön hyvinvoinnin, oppilaiden terveyden sekä terveen kasvun ja kehityksen seuraamista, arviointia ja tukemista. Siihen kuuluu myös

suun terveyden huolto eli hammashuolto. Koulussa voi olla oma terveydenhoitaja ja koululääkäri tai vastaanotto on järjestetty terveyskeskuksessa.

KOULUTUKSEN ARVIointINEUVOSTO

Koulutuksen arviointineuvosto toimii koulutuksen arvioinnin asiantuntijaelimenä opetus- ja kulttuuriministeriön yhteydessä. Arviointineuvoston tehtävänä on arvioida koulutusta ja oppimista, kehittää ulkopuolista arviointia ja osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Arvioinnilla tuetaan kansallisia viranomaisia, koulutuksen järjestäjiä ja oppilaitoksia koulutuksen ja opetuksen kehittämisessä.

KOULUTUSPOLITIikka

Koulutuspolitiikalla tarkoitetaan koulutusta ohjaavia yleisiä valtiollisia ja kunnallisia periaatteita ja linjauksia.

KURINPITO

Perusopetuslaissa on säädetty oppilaan kurinpitotoimista. Koulu voi rangaista oppilasta määrämällä hänet jälki-istuntoon, antamalla hänelle kirjallisen varoituksen tai erottamalla hänet koulusta enintään kolmeksi kuukaudeksi. Oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi opetustilasta tai muusta koulun järjestämästä tilaisuudesta tai oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä jäljellä olevan työpäivän ajaksi. Kotitehtävnsä laiminlyönyt oppilas voidaan määrätä työpäivän päätyttyä suorittamaan tehtäviään. Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa opetustilasta tai koulun järjestämästä tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata poistumismääräystä. Heillä on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon opetuksen epäamisestä jäljellä olevan koulupäivän ajaksi. Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistumisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää tilanteessa välttämättömiä voimakeinoja.

KURSSIMUOTOISUUS

Kurssimuotoisuudella tarkoitetaan sitä, että oppiaineiden oppimäärät on jaettu kursseihin. Jokainen kurssi on itsenäinen kokonaisuus. Useimmiten kouluvuoteen sisältyy kussakin aineessa 4-6 kurssia.

LEIRIKOULU

Leirikoulu on koulun työsuunnitelmaan merkitty opiskelujakso, joka toteutetaan koulun ulkopuolella. Vanhemmat voivat osallistua leirikoulun suunnitteluun. Vastuu leirikoulun toteuttamisesta on koululla.

LISÄOPETUS

Lisäopetuksella tarkoitetaan perusopetuksen päättötodistuksen saaneille oppilaille annettavaa syventävää ja täydentävää opetusta. Lisäopetuksen tulee erityisesti edistää työelämään tutustumista. Siihen osallistuminen on oppilaalle vapaaehtoista. Epävirallisesti lisäopetuksesta puhutaan ”kymppiloukkana”.

LOMAUTUS

Lomautus on työnantajan yksipuolinen toimenpide, jolla

opettajien työnteko sekä palkanmaksu keskeytetään määräjäksi tai toistaiseksi. Lomautustoimet vaarantavat, mutta eivät poista oppilaiden oikeutta opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen, ohjaukseen tai riittävään oppimiseen ja koulunkäynnin tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä. Myös oikeus turvalliseen oppimisympäristöön tulee taata.

LUKI-OPETUS

Luki-opetus on sekä ennaltaehkäisevää että korjaavaa opetusta, jonka tarkoituksena on auttaa oppilasta lukemisessa ja/tai kirjoittamisessa ilmenneissä vaikeuksissa. Lukiopetus voi olla joko yksilö- tai pienryhmäopetusta, jota tavallisimmin antaa laaja-alainen erityisopettaja.

LUKUVUOSI

Lukuvuosi on perusopetuksen vuosittainen työaika. Perusopetuksen lukuvuosi alkaa 1. päivänä elokuuta ja päättyy 31. päivänä heinäkuuta. Opetuksen järjestäjät päättävät, milloin lukuvuoden koulutyö alkaa ja milloin ovat koulujen lomat. Lukuvuosi jaetaan koulutyössä kahteen osaan: syyslukukauteen ja kevätlukukauteen. Lukuvuodessa on 190 työpäivää. Lukuvuoden koulutyö päättyy viikon 22 viimeisenä arkipäivänä.

LUKUVUOSISUUNNITELMA Ks. kohta työsuunnitelma

LUOKANVALVOJA

7-9 luokilla yksi luokkaa opettavista aineopettajista toimii luokanvalvojana, joka huolehtii luokan käytännön koulutyöhön liittyvistä asioista, kuten poissaolojen valvonnasta ja pitää yhteyttä vanhempiin.

LUOKKARETKI

Luokkaretki on oppilaiden ja/tai vanhempien suunnittelema retki tai matka, josta koulu ei ole vastuussa. (vrt. myös kohta opintoretki). Joskus puhemielessä käytetään ilmaisu ”luokkaretki”, kun tarkoitetaan koulun järjestämää opintoretkeä, joka tehdään tietyllä luokka-asteella.

LÄHIKOULU

Lähikoulu on se koulu, jonka oppilaaksi oppilas asuinpaikkansa perusteella kuuluu. Kunta osoittaa oppilaalle lähikoulun. Lähikoulu on pääsääntöisesti oppilaan kotia lähinnä sijaitseva koulu, jonne oppilaalla on turvallinen koulumatka.

NIVELKOHTA

Nivelkohdalla tarkoitetaan valtioneuvoston asetuksessa määriteltyä tuntijaon osioiden välillä olevaa, tiettyjen vuosiluokkien muodostaman kokonaisuuden päätöskehä, johon tuntijako kiinnittyy. Näihin nivelkohtiin on opetussuunnitelman perusteissa laadittu hyvän osaamisen kuvaukset. Nivelkohdat vaihtelevat oppiaineittain eikä niitä ole jokaisen vuosiluokan lopussa.

Esimerkiksi matematiikan opetuksen nivelkohdat ovat 2. vuosiluokan, 5. vuosiluokan sekä 9. vuosiluokan lopussa.

NIVELVAIHEET

Opiskelun nivelvaiheiksi kutsutaan siirtymävaiheita koulu-

asteelta toiselle, kuten esiopetuksesta alkuopetukseen tai perusopetuksesta toisen asteen koulutukseen. Merkittäviä siirtymävaiheita oppilaan koulupolulla ovat myös luokalta toiselle tai koulusta toiseen siirtyminen. Oppimisen haasteiden kasvaminen muodostaa myös opiskelulle nivelvaiheen, mistä esimerkkinä on toiselta luokalta kolmannelle luokalle siirtyminen.

OPETUKSEN EHEYTTÄMINEN

Opetus voidaan rakentaa kokonaisuuksiksi niin, että jotakin ilmiötä tarkastellaan kokonaisuutena eri tieteenalojen ajattelua yhdistäen. Tällöin opiskeltavia asioita, esimerkiksi ravintoa, terveyttä tai ympäristönsuojelun kysymyksiä tarkastellaan samanaikaisesti eri oppiaineiden näkökulmasta. (vrt. aihekokonaisuudet)

OPETUKSEN ERIYTTÄMINEN

Opettaja voi eriyttää opetustaan opetusryhmän tarpeiden tai oppilaiden yksilöllisten edellytysten mukaan. Opetusta eriyttämällä oppilas saa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä mahdollisuuksia kehittyä omien vahvuuksien mukaisesti. Eriyttäminen voi kohdistua mm. opetuksen sisältöihin, opetusmateriaaleihin ja -menetelmiin, työtapoihin sekä koulu- ja kotitehtävien määrään.

OPETUKSEN JAKSOTTAMINEN

Opetuksen jaksottaminen tarkoittaa, että koulun lukuvuosi jaetaan esimerkiksi kuuden viikon pituisiin jaksoihin. Jokaiselle jaksolle laaditaan oma lukujärjestys, jossa keskitytään tiettyjen oppiaineiden opiskeluun. Jaksottaminen liittyy yleensä oppiaineiden sisältöjen kurssittamiseen.

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄ

Perusopetuksen järjestäjä on yleensä kunta tai kuntayhtymä, joilla on velvollisuus järjestää perusopetusta alueensa lapsille. Myös valtio, yksityinen yhteisö tai säätiö voi toimia opetuksen järjestäjänä. Yksityisen yhteisön tai säätiön tulee saada opetuksen järjestämislupa valtioneuvostolta.

OPETUKSEN LEIKKAUKSET

Leikkaukset ovat opetuksen järjestäjän säästötoimenpiteitä. Opetustoimessa leikkauksia toteutetaan mm. vähentämällä oppilaiden saamaa opetustuntimäärää (ns. tuntikehysleikkaus), vähentämällä toimintoja (esim. uimahallikäyntien poistaminen) ja ryhmäkokoja suurentamalla. Kaikki nämä toimet heikentävät opetuksen laatua.

OPETUKSEN PAINOTTAMINEN (PROFILOITUMINEN)

Opetuksen painottaminen tarkoittaa koulun omaleimaisuuden kehittämistä. Koulut voivat painottaa opetuksessaan esimerkiksi musiikkia, kuvataiteita, luonnontieteitä tai viestintää.

OPETUKSEN YKSILÖLLISTÄMINEN

Mikäli oppilaalla ei ole edellytyksiä saavuttaa yleisen oppimäärän tavoitteita, hän voi edellytyksiensä mukaan opiskella erilaajuisia oppimääriä yhdessä tai useammassa oppiaineessa. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää aina ensin pedagogisen selvityksen ja erityisen tuen pää-

töksen tekemistä – myös, jos uusia oppimääriä yksilöllistetään. (ks. myös oppimäärän yksilöllistäminen)

OPETUKSESTA VAPAUTTAMINEN

Oppilas voidaan erityisen painavien syiden vuoksi vapauttaa jonkun oppiaineen opiskelusta. Oppimäärän yksilöllistäminen on ensisijainen vaihtoehto ennen oppilaan vapauttamista oppimäärän suorittamisesta.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ edustaa kaikkia opettajaryhmiä. Se on työmarkkinajärjestö, joka vastaa opettajien edunvalvonnasta. OAJ on myös jäsentensä ammatillinen edunvalvoja sekä keskeinen koulutuspoliittinen vaikuttaja, suomalaisen kasvatuksen ja koulutuksen puolestapuhuja.

OPETUSHALLITUS

Opetushallitus on opetusministeriön alainen koulutuksen asiantuntijavirasto. Se vastaa koulutuksen kehittämisestä ja seuraa koulutuksen järjestämistä. Opetushallitus päättää opetussuunnitelman ja tutkintojen perusteista eri kouluasteita ja koulumuotoja varten ja tukee perusteiden toimeenpanoa. Opetushallituksen tehtäviin kuuluu myös mm. valtakunnallinen oppimistulosten arviointi, opiskelijavalintapalvelujen hoitaminen, tutkintojen tunnustaminen ja vertailu, koulutuksen ennakointi, koulutusta koskevien tietojen ja indikaattoreiden tuottaminen ja tilastojen julkaiseminen, koulutuksen rahoitusjärjestelmien kehittäminen ja ylläpito sekä opetushenkilöstön täydennyskoulutuksen toimeenpano.

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Opetusministeriö on Suomen ylin opetusviranomainen, joka mm. valmistelee koulutusta koskevan lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset.

OPETUS- JA OHJAUSHENKILÖSTÖ

Opetus- ja ohjaushenkilöstöön kuuluvat opettajat, oppilaanohjaajat ja rehtorit.

OPETUSRYHMÄ

Opetusryhmät muodostetaan yleensä vuosiluokittain. Luokka voidaan jakaa tarvittaessa pienemmiksi tai yhdistää suuremmiksi opetusryhmiksi. Opetusryhmien muodostamisesta päättää opetuksen järjestäjä.

OPETUSSUUNNITELMA (OPS)

Paikallinen opetussuunnitelma on kunnassa tai koulussa laadittu suunnitelma siitä, mitä ja miten koulussa opetetaan. Siinä esitetään myös, miten opetusta ja oppilasta arvioidaan. Opetussuunnitelma ohjaa ja kehittää koulun käytännön opetustoimintaa ja se on opettajia velvoittava normi. Vanhemmat voivat osallistua koulun opetussuunnitelman kehittämistyöhön.

OPETUSSUUNNITELMAN LAATIMINEN

Opetussuunnitelma laaditaan kunta- ja/tai koulukohtaisesti. Sen tulee pohjautua valtakunnallisiin opetussuunnitelman perusteisiin.

OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

Opetussuunnitelman perusteet on Opetushallituksen laatima kansallinen normi, jonka pohjalta paikallinen opetussuunnitelma laaditaan. Opetussuunnitelman perusteet pohjautuvat voimassa olevaan opetuslainsäädäntöön. Opetussuunnitelman perusteissa määrätään paikallisen opetussuunnitelman laatimisesta ja sisällöstä, eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä, opiskelun yleisen ja erityisen tuen järjestämisestä, maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opetuksen järjestämisestä, erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvan opetuksen järjestämisestä sekä oppilaan arvioinnista ja todistuksista. Opetussuunnitelman perusteissa on myös määritelty oppiaineiden nivelkohtiin hyvän osaamisen kuvaukset sekä annettu päättöarvioinnin kriteerit. Opetussuunnitelman perusteet on koulutuksen järjestäjiä velvoittava asiakirja. Se on laadittu erikseen esi-, perus- ja lisäopetukseen.

OPINTO-OHJELMA

Opinto-ohjelmassa mainitaan ne oppiaineet ja aineryhmät, joita oppilas opiskelee.

OPINTORETKI

Opintoretki on koulun työsuunnitelmaan merkitty koulu-aikana tehtävä retki, joka syventää ja täydentää opiskeltavia asioita. Vastuu opintoretkestä on koululla ja se edellyttää opettajan mukanaoloa. Vanhemmat voivat osallistua opintoretken järjestämiseen ja toteuttamiseen. (vrt. myös luokkaretki)

OPPIAINE

Ks. kaikille yhteiset oppiaineet ja valinnaiset oppiaineet.

OPPIAINEEN OSIO

Opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt määritellään opetussuunnitelman perusteissa oppiaineittain tai aineryhmittäin tuntijaon mukaisten nivelkohtien väliselle osiolle eli tiettyjen vuosiluokkien muodostamalle kokonaisuudelle (ks. myös nivelkohta)

OPPILAAN ARVIOINTI

Oppilaan arviointi jaetaan opintojen aikaiseen arviointiin ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävä on oppilaan oppimisprosessin tukeminen sekä opiskelun ohjaus ja kannustaminen. Arvioinnin kohteina ovat oppilaan osaaminen, oppimisen edistyminen ja työskentely. Myös oppilaan käyttäytymistä tulee arvioida. Arviointiin liittyvä palaute kertoo oppilaalle, miten hyvin hän on saavuttanut kasvulle ja oppimiselle asetetut tavoitteet suhteessa opetussuunnitelman tavoitteisiin ja hyvän osaamisen kuvauksiin. Palaute auttaa oppilasta suuntaamaan opiskeluaan ja kehittämään opiskelu- ja työskentelytaitojaan sekä käyttäytymistään. Oppilaalle tulee antaa jokaisen lukuvuoden aikana riittävästi ja monipuolisesti palautetta edistymisestä, vahvuuksista ja kehittämistä vaativista alueista. Palautteen avulla myös vanhemmat pystyvät paremmin tukemaan lapsensa koulunkäyntiä.

Arvioinnin tulee perustua monipuoliseen näyttöön. Palaute muodostuu opettajan antamasta suullisesta ja kirjallisesta palautteesta sekä todistuksista. Jokaisen lukuvuoden päättyessä oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus. Lisäksi oppilaalle voidaan antaa esimerkiksi välitodistuksia tai arviointitiedotteita paikallisessa opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Useimmissa kouluissa käytetään myös opettajan, oppilaan ja vanhempien yhteistä arviointikeskustelua.

Päättöarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on perusopetuksen päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa. Päättöarvioinnin on oltava valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohdeltava oppilaita tasavertaisesti. Päättöarviointi perustuu monipuoliseen näyttöön oppilaan osaamisesta perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8-9. Oppilaan osaamisen tasoa arvioidaan suhteessa opetussuunnitelman perusteissa esitettyihin ainekohtaisiin päättöarvioinnin kriteereihin (ks. myös hyvän osaamisen kuvaus, päättöarvioinnin kriteerit ja todistukset).

OPPILAAN HYVÄN OSAAMISEN KUVAUS

Opetussuunnitelman perusteissa määritellään opetuksen tavoitteet ja keskeiset sisällöt oppiaineittain tai aineryhmittäin. Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta on laadittu oppilaan arvioinnin tueksi jokaisen oppiaineen osion päätteeksi, tuntijaon nivelkohtaan. Kuvaus määrittelee kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8).

OPPILAANOHJAAJA (OPO)

Oppilaanohjaaja antaa perusopetuksen oppilaille sekä yksilöllistä että ryhmäohjausta. (ks. myös kohta oppilaanohjaus)

OPPILAANOHJAUS

Oppilaanohjauksessa tuetaan oppilaiden opiskeluvalmiuksien kehittämistä ja opiskeluun liittyvien valintojen tekemistä. Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tuetaan jatko-opintoihin liittyvissä valinnoissa.

OPPILASHUOLLON SUUNNITELMA

Opetussuunnitelmassa tulee olla oppilashuollon suunnitelma. Siinä tulee kuvata mm. oppilaalle tarjottava tuki ja ohjaus, koulun toiminta kouluuyhteisön terveyden, turvallisuuden, sosiaalisen vastuullisuuden ja vuorovaikutuksen edistämiseksi ja oppilaan tukeen liittyvän yhteistyön järjestämiseksi sekä toiminta ja vastuunjako erilaisissa kriisi-, onnettomuus- ja ongelmatilanteissa ja niiden ehkäisemisessä. Tällaisia ovat muun muassa oppilaan suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, tupakoinnin ja päihteiden käytön ehkäisy, tapaturmien ehkäisy ja tuki mielenterveyskysymyksissä. Lisäksi suunnitelmassa kuvataan toiminta kouluruokailussa ja koulumatkakuljetuksissa.

OPPILASHUOLTO

Oppilashuolto on moniammatillista toimintaa, jolla edistetään oppilaan hyvää oppimista sekä psyykkistä ja fyysistä terveyttä. Lisäksi sillä ylläpidetään ja edistetään

sosiaalista hyvinvointia. Oppilashuoltoon sisältyvät opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, joita ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu kasvatuksen tukeminen. Oppilashuolto kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville ja sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaiden ja kotien kanssa. Oppilashuoltotyötä voidaan koordinoita ja kehittää oppilashuoltoryhmässä. Oppilashuolto kuuluu myös esiopetuksessa oleville lapsille. Esiopetuksen oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Sen tavoitteena on luoda terve ja turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö sekä lapsen kehityksen ja oppimisen esteiden varhainen tunnistaminen ja niihin puuttuminen.

OPPILASHUOLTOHENKILÖSTÖ

Oppilashuoltohenkilöstöön kuuluvat opetustoimen edustajien lisäksi mm. kouluterveydenhoitajat, koulukuraattorit, psykologit ja koululääkärit.

OPPILASKUNTA

Koulun oppilaat muodostavat oppilaskunnan, jolla voi olla oma hallitus. Oppilaskunta osallistuu koulutyön suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä yhteistoiminnan kehittämiseen. Sen tehtävänä on ohjata oppilaat keskinäiseen yhteistyöhön, pyrkiä parantamaan oppilaiden asemaa ja viihtyvyyttä koulussa ja edistää oppilaiden harrastustoimintaa sekä vastuuta yhteisten asioiden hoidosta.

OPPIMAAN OPPIMINEN

Oppimaan oppiminen on oppilaan opiskelutaitojen, -strategioiden ja -asenteiden kehittymistä. Oppilas oppii asettamaan työnsä tavoitteita, suunnittelemaan työtään ja arvioimaan onnistumistaan.

OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Oppilaalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Oppimisen ja koulunkäynnin tuen tasot ovat yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. Vanhemmille ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. (ks. myös yleinen, tehostettu ja erityinen tuki)

OPPIMISKÄSITYS

Oppimiskäsityksellä tarkoitetaan niitä perusolettamuksia, joita tehdään oppimisprosessin luonteesta. Kaiken systemaattisen opetuksen taustalla on jokin käsitys oppimisesta, mikä säätelee mm. opetusmenetelmien valintaa.

OPPIMISSUUNNITELMA

Oppimissuunnitelma on henkilökohtainen suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelman

laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja vanhempien kanssa. Paikallisessa opetussuunnitelmassa päätetään oppimissuunnitelmasta ja sen käytöstä. (ks. myös tehostettu tuki)

OPPIMISTAVOITTEET

Oppimistavoitteet ilmaisevat, mihin oppimisella pyritään. Tavoitteet voivat koskea perusopetusta yleisesti tai jotakin oppiainetta erityisesti.

OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimisympäristöllä tarkoitetaan oppimiseen liittyvää fyysisen ympäristön, psyykkisten tekijöiden ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuutta, jossa oppiminen ja opiskelu tapahtuvat. Myös uuden teknologian luomat ympäristöt (mm. tietoverkko) luovat oppimisympäristöjä.

OPPIMÄÄRÄ

Perusopetuksen oppimäärä on kansallinen käsite, jota tarkennetaan asteittain opetusta koskevissa säädöksissä sekä laajuuden että sisällön suhteen. Perusopetuksen oppimäärä on laajuudeltaan yhdeksänvuotinen. Perusopetuksessa on myös määritelty perusopetuksen oppimäärään sisältyvät yhteiset oppiaineet. Kullakin aineella on oma oppimääränsä. Oppiaineiden oppimäärien laajuus opetustunteina määritellään tuntijakoa koskevassa asetuksessa. Opetussuunnitelman perusteissa perusopetuksen oppimäärä konkretisoituu eri oppiaineiden tai oppiainekokonaisuuksien tavoitteiksi ja keskeisiksi sisällöiksi.

OPPIMÄÄRÄN YKSILÖLLISTÄMINEN

Oppilaan ensisijaisena tavoitteena on opiskella yleisen oppimäärän mukaisesti. Mikäli hän ei yleisestä ja tehostetusta tuesta huolimatta saavuta yleisen oppimäärän tavoitteita, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan tavoitetason määrittelemistä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppilaalle ja vanhemmille tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin. (ks. myös henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma ja opetuksen yksilöllistäminen)

OPPIVELVOLLISUUS

Oppivelvollisuus on lakiin perustuva velvollisuus suorittaa perusopetuksen oppimäärä. Oppivelvollisuuden voi suorittaa osallistumalla perusopetukseen tai hankkimalla muulla tavoin perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot. Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, jona lapsi täyttää seitsemän vuotta. Se päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta. Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. (ks. myös pidennetty oppivelvollisuus)

OSA-AIKAINEN ERITYISOPETUS

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessa tai koulunkäynnissä, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin

taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Sen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamisen tavoista tiedotetaan oppilaille ja vanhemmille ja se pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä heidän kanssaan.

OSALLISUUS

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa painotetaan oppilaiden mahdollisuutta osallistua ja kasvaa vaikuttamiseen ja aktiiviseen kansalaisuuteen. Keskeisenä tavoitteena on koulujen toimintakulttuurin kehittäminen osallistavaksi lisäämällä oppilaiden kuulemistä, osallistumismahdollisuuksia ja yhteistoimintaa. (ks. oppilaskunta)

PEDAGOGIIKKA

Pedagogiikka on yleisessä merkityksessä käsitys siitä, miten kasvatusta tai opetusta tulisi järjestää. Suppeassa merkityksessä sillä viitataan opetus- tai kasvatustaitoon. Se voi viitata myös johonkin kasvatukselliseen suuntaukseen, esim. Steiner-pedagogiikkaan tai tiettyyn kasvatuksen osa-alueeseen, esim. erityispedagogiikkaan.

PEDAGOGINEN ARVIO

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon, jonka oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat. Pedagogisessa arvioissa kuvataan oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena, oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet sekä arvio siitä, millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta jatkossa tuetaan. Yhteistyö oppilaan ja vanhempien kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. (ks. myös tehostettu tuki)

PEDAGOGINEN SELVITYS

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä oppilaasta tehdään pedagoginen selvitys opetuksesta vastaavien ja oppilashuollon moniammatillisena yhteistyönä. Pedagogisessa selvityksessä selvitetään oppilaan oppimisen eteneminen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena. Selvityksessä ilmenee myös oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista, oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet. Lisäksi tehdään arvio siitä, millaisilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea sekä perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyä oppimäärää. Pedagogista selvitystä tulee tarvittaessa tukea psykologisella tai lääketieteellisellä asiantuntijalausunnolla tai vastaavalla sosiaalisella selvityksellä. (ks. myös erityisen tuen päätös)

PERUSOPETUKSEN LAATUKRITEERIT

Perusopetuksen laatukriteerit muodostavat kansalliset

perusopetuksen laadun määrittely- ja arviointiperusteet, joiden avulla koulutuksen järjestäjät ja koulut pystyvät itse arvioimaan koulutuspalvelujensa laatua ja pohtimaan tarvittavia kehittämistoimia. Laatukriteerit ilmaistaan laatukortteina ja luonteeltaan ne ovat suosituksia.

PERUSOPETUS

Perusopetus on 1.-9. luokkien opetusta, jota annetaan peruskoulussa. Sitä voidaan antaa myös oppilaan kotona, kansanopistoissa, aikuislukioissa tai muissa oppilaitoksissa, joilla on perusopetuksen järjestämislupa.

PIDENNETTY OPPIVELVOLLISUUS

Jos perusopetuksen tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslainsäädättyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille kestää yhden tai kaksi vuotta. Lapsen vanhemmille tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehdoista ja valinnan vaikutuksista. Vanhemmat päättävät, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

PIENRYHMÄOPETUS

Opetusta voidaan järjestää oppilaiden tarpeiden mukaan pienryhmässä. Pienryhmäopetus on useimmiten muuta opetusta tukevaa osa-aikaista erityisopetusta. Pienryhmässä tuetaan oppilaiden oppimis- ja toimintakykyä ja heidän opiskelutaitojaan pyritään parantamaan. Oppilas opiskelee pienryhmässä osan päivittäisestä opiskeluajastaan, tietyn periodin tai koko lukuvuoden ajan.

PISA-TUTKIMUS

Pisa-tutkimus on OECD:n kansainvälinen oppimistulosten arviointiohjelma, jolla selvitetään kolmen vuoden välein 15-vuotiaiden nuorten osaamista lukutaidossa, matematiikassa, luonnontieteissä ja ongelmanratkaisutaidoissa.

PORTFOLIO (KASVUN KANSIO)

Portfolio toimii oppilaan itsearvioinnin kehittämisen välineenä. Se on oppilaan omaa oppimista ja kehitystä kuvaava "salkku", johon oppilas kerää tekemiään töitä ja suorituksia. Portfolio voi olla muodoltaan kansio, salkku tai jokin muu tarkoitukseen sopiva.

PULUKI-OPETUS

PuLuKi-opetuksella tarkoitetaan puheen, lukemisen ja kirjoittamisen opetusta, jonka tarkoitus on tukea näiden taitojen oppimista. Opetusta antaa erityisopettaja tavallisesti pienryhmässä tai samanaikaisopetuksena. Puheopetusta annetaan myös yksilöopetuksena. Opetusta voidaan antaa ennalta ehkäisevänä tukena tai viimeistään silloin, kun oppilaalla on havaittu vaikeuksia puheen, lukemisen ja kirjoittamisen alueella.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT

Opetussuunnitelman perusteisiin sisältyvät perusopetuksen päättöarvosanan antamisen tueksi kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin laaditut arviointikriteerit, jotka toimivat oppilaan arvioinnin pohjana. Kunkin oppiaineen päättöarvioinnin kriteereissä määritellään se tieto- ja taitotas, joka oppilaan tulee hallita yhdeksännellä luokalla saavuttaakseen arvosanan 8. Kriteerien tarkoituksena on lisätä päättöarvosanojen kansallista vertailukelpoisuutta ja näin parantaa oppilaiden oikeusturvaa. (ks. myös kohta oppilaan arviointi)

PÄÄTTÖARVIOINTI Ks. kohta oppilaan arviointi

REISSUVIHKO

Reissuvihko on kodin ja koulun välinen yhteydenpitoväline, oppilaan mukana kulkeva vihko, johon vanhemmat ja opettajat voivat kirjoittaa viestejä toisilleen. Se voi toimia myös sähköisessä muodossa.

RESURSSIOPETTAJA

Koulun opettajakuntaan kuuluva luokanopettaja, aineenopettaja tai erityisopettaja, joka opettaa eri luokissa tai ryhmissä toisten opettajien kanssa tai työtä jakaen. Resurssiopettajalla ei yleensä ole omaa luokkaa tai ainetta opetettavana.

RYHMÄKOKO

Ryhmäkoolla tarkoitetaan opetusryhmässä olevien oppilaiden lukumäärää. Yleisopetuksen opetusryhmien koolle ei ole asetettu rajoituksia. Perusopetuslaissa kuitenkin määrätään, että opetusryhmät tulee muodostaa siten, että kasvatukselle ja opetukselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Lainsäädännössä on määritelty erityisopetuksen opetusryhmässä olevien oppilaiden enimmäismäärä. Esiopetuksen ryhmäkoosta on annettu suositus. (ks. erityisopetuksen ryhmäkoosta)

SAMANAIKAISOPETUS

Samanaikaisopetuksesi kutsutaan opetustilannetta, jossa kaksi tai useampi opettajaa työskentelee yhtä aikaa saman opetusryhmän kanssa. Tällöin esimerkiksi erityisopettaja toimii luokan- tai aineenopettajan työparina luokassa mahdollista opetuksen eriyttämisen ja henkilökohtaisen ohjauksen antamisen. Samanaikaisopetusta voidaan toteuttaa myös virtuaalisesti, jolloin yksi opettaja opettaa videoyhteyden kautta samanaikaisesti eri koulujen opetusryhmiä, joilla kullakin on myös oma, paikalla oleva opettajansa.

SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistyslautakunta on kunnassa kouluasioista vastaava, poliittisesti valittu toimielin. Nimitys vaihtelee kunnittain; siitä käytetään myös nimiä koulu-, koulutus- tai opetuslautakunta.

SUOMEN VANHEMPAINLIITTO

Suomen Vanhempainliitto on varhaiskasvatuksen, perusopetuksen ja toisen asteen oppilaitosten yhteydessä toimivien vanhempainyhdistysten yhteistyöjärjestö. Liitto edistää vanhempien ja koulu-, päiväkotij- ja oppilaitosyhteisöjen välistä sekä vanhempien keskinäistä yhteistyötä sekä tuo esille vanhempien näkökulman opetusta ja kasvatusta koskeissa kysymyksissä.

TEHOSTETTU TUKI

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea. Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja.

TIIMIOPETTAJUUS

Saman luokka-asteen tai aineen opettajat voivat muodostaa opetustiimin, jossa töitä voidaan jakaa eri opettajien kesken. Samoin samaan aihepiiriin kuuluvien asioiden opettaminen tai hankkeiden toteuttaminen voidaan tehdä opettajatiimissä.

TODISTUKSET

Perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat lukuvuositodistus, välitodistus, erotodistus ja päättötodistus. Oppilaalle tulee antaa lukuvuositodistus lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana voidaan antaa lisäksi välitodistuksia. Mikäli koulussa noudatetaan jakso-opetusta, jakson päättyessä annettava jaksotodistus voi toimia välitodistuksena. Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa koulua, eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Päättötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, joka on suorittanut hyväksytysti perusopetuksen koko oppimäärän ja jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa oppiaineissa ovat vähintään välttävää.

TOIMINTA-ALUEITTAIN OPISKELU

Vaikeimmin kehitysvammaisten, muulla tavoin vammaisten tai vakavasti sairaiden oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää oppiainejaon sijasta toiminta-alueittain. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Tavoitteet asetetaan yksilöllisesti siten, että ne ovat saavutettavissa ja oppilaalle mielekkäitä.

TOIMINTAKULTTUURI Ks. koulun toimintakulttuuri

TOISEN ASTEEN KOULUTUS

Toisen asteen koulutuksella tarkoitetaan lukiokoulutusta tai ammatillisiin perustutkintoihin johtavaa koulutusta.

TUKIOPETUS

Tukiopetus on opetusta ja ohjausta, jota annetaan oppituntien aikana tai niiden ulkopuolella oppilaille, jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan tai jotka muutoin

tarvitsevat lyhytaikaista tukea oppimisessaan. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jää pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Opetuksen järjestäjällä on velvollisuus tarjota tukiopetusta sitä tarvitseville oppilaille. Tukiopetuksen järjestämisestä on annettava tietoa oppilaan vanhemmille ja sitä on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja vanhempien kanssa.

TUNTIJAKO

Kansallinen tuntijako on annettu valtioneuvoston asetuksessa. Siinä päätetään miten perusopetukseen käytetty aika jaetaan eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen. Tuntijaossa ilmoitetaan oppiaineiden opetukseen käytettävät vähimmäismäärät vuosiviikkotunteina. Yksi vuosiviikkotunti vastaa 38 oppituntia. Opetuksen järjestäjä päättää asetuksen pohjalta paikallisesta tuntijaosta. (Vrt. oppimäärä)

TUNTIKEHYS

Tuntikehys on koulun yleis- ja erityisopetuksen kokonais-tuntimäärä, joka käytetään tuntijaon mukaisten oppituntien toteuttamiseen ja opetusryhmien muodostamiseen lukuvuoden aikana.

TURVALLISUUS

Kouluilla tulee olla koulun turvallisuuteen, hätätilanteisiin ja työsuojeluun liittyvät suunnitelmat ja ohjeet. Koulujen turvallisuuteen kuuluvat asiat kuvataan oppilashuollon suunnitelmassa. Oppilashuollon suunnitelman lisäksi kouluilla tulee olla lain mukainen pelastussuunnitelma, työsuojelun toimintasuunnitelma sekä järjestyssäännöt. Lisäksi koulussa on oppiainekohtaisia turvallisuusohjeita sekä ohjeet toiminnasta väkivallan uhkatilanteissa ja opettajan valvontavastuusta. Koulun tulee varmistaa, että koulun koko henkilökunta, oppilaat ja oppilaiden vanhemmat ovat tietoisia suunnitelmien ja ohjeiden sisällöstä. (ks. myös oppilashuollon suunnitelma)

TYÖELÄMÄÄN TUTUSTUMINEN (TET)

Työelämään tutustuminen on opetussuunnitelmaan kuuluva jakso, jossa perusopetuksen 7. – 9. vuosiluokkien oppilaat tutustuvat työelämään ja ammatteihin aidoissa työympäristöissä.

TYÖSUUNNITELMA

Kouluun laaditaan lukuvuosittain työsuunnitelma, johon kirjataan muun muassa koulun työajat, retket, leirikoulu, teemapäivät tai muut vastaavat tapahtumat. Työsuunnitelma perustuu koulun opetussuunnitelmaan ja se toimii työvälineenä koulun pedagogisen toiminnan ja nimettyjen painopistealueiden kehittämisessä. Työsuunnitelmasta käytetään myös nimityksiä lukuvuosisuunnitelma tai vuosisuunnitelma.

V ALINNAISET OPPIAINEET

Perusopetuksen oppimäärästä osa on valinnaisia aineita, joiden tehtävä on syventää ja laajentaa perusopetuksen yhteisten oppiaineiden tietoja ja taitoja oppilaan valinnan mukaisesti. Valinnaisten aineiden tulee tukea perusope-

tuksen tavoitteita ja niistä päätetään paikallisessa opetus-suunnitelmassa.

VALMISTAVA OPETUS

Valmistava opetus on kuusivuotiaille ja oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille annettavaa opetusta, jonka tarkoituksena on parantaa valmiuksia perusopetukseen osallistumiseen.

VANHEMPAINYHDISTYS

Vanhemmat voivat perustaa kouluun vanhempainyhdistyksen. Se järjestää koulussa vanhempaintoimintaa ja tarjoaa väylän vanhempien ja opettajien väliselle sekä vanhempien keskinäiselle yhteistyölle. Rekisteröidyt vanhempainyhdistykset voivat perustaa alueyhdistyksen seudullista yhteistyötä varten. Vanhempainyhdistykset voivat kuulua Suomen Vanhempainliittoon.

VERTAISOVITTELU (VERSO)

Vertaissovittelu on ratkaisukeskeisyyteen pohjautuva menetelmä, jonka tarkoituksena on oppilaiden vuorovaikutustaitoja edistämällä ratkaista oppilaiden välisiä ristiriitoja koulun arkipäivässä.

Vertaissovittelumenetelmässä noudatetaan selkeää kaavaa, jonka mukaan osapuolia hieman vanhemmat sovittelijoiksi koulutetut oppilaat auttavat osapuolina olevia oppilaita löytämään itse ratkaisun ristiriitaansa. Kaavaa noudattamalla sovittelijaoppilaat ja ristiriidan osapuolet etenevät lopulta sopimukseen, jonka toteutumista seurataan.

VUOSILUOKKA

Vuosiluokalla tarkoitetaan tietyn luokka-asteen oppilaita, esimerkiksi ensimmäisen tai toisen luokan oppilaita.

VUOSILUOKKIIN SITOMATON OPETUS

Vuosiluokkiin sitomaton opetus on opetuksen järjestämisen tapa, jossa oppilaat etenevät vuosiluokkien sijaan oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilas siirtyy vuosiluokkiin sitomattomassa opiskelussa lukuvuoden koulutyön päättyessä seuraavalle vuosiluokalle. Oman opinto-ohjelman mukaan opiskeleva oppilas voidaan jättää vuosiluokalle vain yleisen huonon koulumenestyksen takia. Vuosiluokkiin sitomattoman opetuksen järjestämisestä päätetään paikallisessa opetussuunnitelmassa.

VUOSISUUNNITELMA Ks. kohta työsuunnitelma

VUOSIVIKKOTUNTI

Tuntijaossa ilmoitetaan oppiaineiden opetukseen käytettävät vähimmäismäärät vuosiviikkotunteina. Yksi vuosiviikkotunti vastaa 38 oppituntia.

VÄLITUNTI

Välitunti on kouluissa oppituntien välissä vietettävä tauko. Välitunteja käytetään virkistäytymiseen ja mahdolliseen siirtymiseen koulun toiseen luokkaan tai oman koulualueen ulkopuolella olevaan erikoisluokkaan tai liikuntatunneille. Välitunnin pituutta ei säädelä. Oppilaat ovat välitunnilla koulun vastuulla. Välituntia valvovat välitunti-valvojat, jotka ovat koulun opettajia.

YHDYSLUOKKA

Yhdysluokassa usean vuosiluokan oppilaita opetetaan samassa opetusryhmässä.

YHTEISHAKU

Yhteishaku on järjestelmä, jolla haetaan keskitetysti peruskoulun jälkeiseen toiseen asteen koulutukseen.

YHTENÄINEN PERUSKOULU

Yhtenäinen peruskoulu on hallinnollisesti yhtenäinen eli saman rehtorin alaisuudessa toimiva koulu, joka yleensä käsittää kaikki perusopetuksen vuosiluokat. Useimmiten se toimii yhdessä toimipisteessä. Hallinnollisesti yhtenäinen peruskoulu on paikallinen ratkaisu, eivätkä valtakunnalliset normit sitä edellyttä.

YHTENÄINEN PERUSOPETUS

Yhtenäinen perusopetus on opetussuunnitelmallisesti yhtenäinen yhdeksänvuotinen kokonaisuus, jota toteutetaan koko perusopetuksen ajan. Tällöin keskeistä on opetuksen tavoitteellinen ja sisällöllinen yhtenäisyys, jota opetussuunnitelman perusteet edellyttävät. Normit edellyttävät kaikkien peruskoulujen toteuttavan yhtenäistä perusopetusta riippumatta siitä, mitä vuosiluokkia koulussa on.

YHTENÄISKOULU

Yhtenäiskoulu viittaa koulujärjestelmään. Suomalaista peruskoulujärjestelmää kuvataan yhtenäiskouluksi, jossa koko ikäluokka opiskelee. Aikaisemmin Suomessa oli rinnakkaiskoulujärjestelmä (kansa- ja oppikoulu). Arkisessa kielenkäytössä hallinnollisesti yhtenäistä peruskoulua kutsutaan joskus yhtenäiskouluksi.

YKSIKÖHINTA

Yksikköhinta on valtionosuuden laskennallinen peruste. Sen mukaan määrätään koulutuksen järjestäjälle rahoitus. Opetusministeriö päättää yksikköhinnasta vuosittain. Perusopetuksessa se ilmaistaan euromäärällä/oppilas.

YLEINEN TUKI

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada ohjausta ja tukea oppimiseen ja koulunkäyntiin. Laadukas perusopetus, johon kuuluvat mm. oppilaiden erilaisten tarpeiden huomioiminen, joustavat opetusjärjestelyt, välittävä ja myönteinen ilmapiiri ja toimiva kodin ja koulun yhteistyö tukevat oppimista ja koulunkäyntiä. Tarvittaessa oppilas saa tehostettua tai erityistä tukea. (ks. myös tehostettu ja erityinen tuki)

YLEISOPETUS

Kaikille oppilaille yhteistä perusopetusta kutsutaan myös yleisopetuksi.

Oppilaan oikeudet ja velvollisuudet koulussa

PERUSOPETUSLAIN MÄÄRÄÄMÄT OPPILAAN OIKEUDET KOULUSSA:

- » Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta.
- » Oppilaalla on oikeus aloittaa perusopetus vuotta säädettyä aikaisemmin tai vuotta myöhemmin psykologisten tai lääketieteellisten selvitysten perusteella.
- » Oppilaalla on oikeus kunnan järjestämään koulutuspaikkaan.
- » Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön.
- » Oppilaalla on työpäivinä oikeus saada opetussuunnitelman mukaista opetusta, oppilaanohjausta sekä riittävää oppimisen ja koulunkäynnin tukea heti tuen tarpeen ilmetessä.
- » Oppilaalla on oikeus maksuttomaan perusopetukseen ja sen edellyttämiin oppikirjoihin, muuhun oppimateriaaliin, työvälineisiin ja työaineisiin sekä tarkoituksenmukaisesti järjestettyyn ja ohjattuun, täysipainoiseen ateriaan.
- » Oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä tarvittava oppilashuolto.
- » Oppilaalla on oikeus maksuttomaan kuljetukseen tai oppilaan kuljettamista tai saattamista kouluun on riittävästi avustettava, jos oppilaan koulumatka on viittä kilometriä pidempi tai jos se oppilaan ikä tai muut olosuhteet huomioon ottaen muuten muodostuu oppilaalle liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Koulumatkasäädös koskee perusopetuksen, lisäopetuksen ja esiopetuksen oppilaita. Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.
- » Jos oppilaan koulumatkaa ei voida järjestää edellä mainitulla tavalla, on oppilaalla oikeus maksuttomaan majoitukseen ja täysihoidon.
- » Oppilaalla on oikeus maksuttomaan tapaturmien hoitoon koulussa, koulumatkalla ja majoituksessa.
- » Vammaisella tai muulla erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut, muut opetuspalvelut sekä erityiset apuvälineet.
- » Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiovetusta.
- » Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa.
- » Jos oppilaalle ei vammaisuuden, sairauden, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun niihin verrattavan syyn vuoksi voida antaa ope-

tusta muuten, tulee oppilas ottaa tai siirtää erityisopetukseen (= oikeus erityisopetukseen). Opetus järjestetään mahdollisuuksien mukaan muun opetuksen yhteydessä taikka muutoin erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa.

PERUSOPETUSLAIN MÄÄRÄÄMÄT OPPILAAN VELVOLLISUUDET KOULUSSA:

- » Oppilaan tulee osallistua opetukseen.
- » Oppilaan on suoritettava tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyttävä asiallisesti.

Perusopetuksen päätöksenteko

EDUSKUNTA

– säätää kouluun ja opetukseen liittyvän lainsäädännön ja päättää valtion tulo- ja menoarviosta.

VALTIONEUVOSTO

– antaa asetukset (tuntijako ja opetuksen yleiset tavoitteet), hyväksyy Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU) ja päättää koulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista.

OPETUSMINISTERIÖ

– valmistelee Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelman (KESU), koulutusta koskevan lainsäädännön ja valtioneuvoston päätökset sekä opetustoimen budjetin.

OPETUSHALLITUS

– laatii opetussuunnitelman perusteet, tuottaa ja välittää tutkimukseen perustuvaa tietoa, voi antaa lainsäädäntöön perustuvia ohjeita ja määräyksiä sekä arvioi osaltaan koulutukselle asetettujen tavoitteiden toteutumista.

ALUEHALLINTOVIRASTO

– seuraa ja arvioi perusopetuksen alueellista saavutettavuutta, tuloksellisuutta ja oppilaiden oikeusturvan toteutumista sekä neuvoo ja ohjaa oikeusturvakysymyksissä.

KUNTA

– päättää opetuksen ja koulutuksen kuntakohtaiset voimavarat. Opetuksen järjestäjän ominaisuudessa päättää, millainen opetussuunnitelma kunnassa on, hyväksyy koulujen kieliohjelmat sekä laatii ja kehittää johtosäännön. Opetussuunnitelmassa voi olla kuntakohtaisia, alueittaisia tai koulukohtaisia osioita.

KOULU

– laatii opetussuunnitelman koulukohtaisen osion ja vuosittain työsuunnitelman sekä arvioi ja kehittää omaa toimintaansa.